

REGISTER VAN TREFWOORDE

Adiasie

Belasting op Toegevoegde Waarde

Boedelbelasting

Boedelbeplanning

Boedelsamesmelting

Geskenkebelasting

Hereregte

Repudiasie

Skenking

Testament

BOEDELSAMESMELTING AS INSTRUMENT BY BOEDELBEPLANNING

Skripsie aangebied deur **CORNELUS JOHANNES ALEXANDER LOURENS**
ter gedeeltelike nakoming van die vereistes vir die verwerwing van die graad

MAGISTER LEGUM

met Boedelreg as hoofstudierigting

aan die

**POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT
VIR CHRISTELIKE HOër ONDERWYS**

ná voltooiing van 'n voorgeskrewe studieprogram oor twee akademiese jare
en die suksesvolle aflegging van gevorderde eksamens in

HUWELIKSGOEDEREREG

SAKEREG EN EIENDOMSWETGEWING

ERFREG

VERSEKERINGSREG

BELASTINGREG

ONDERNEMINGSVORMEREG en

BOEDELBEPLANNING

STUDIELEIER: Prof I Vorster

INHOUDSOPGAWE

1.	INLEIDING	1
2.	DEFINIEERING.....	2
	2.1 Boedelsamesmelting as regsfiguur	2
	2.2 Boedelbeplanning	10
3.	VERSKYNINGSVORME VAN BOEDELSAMESMELTING	11
4.	DIE UITWERKING VAN BOEDELSAMESMELTING	12
5.	OORWEGINGS BY BOEDELBEPLANNING.....	13
	5.1 Fiskale oorwegings.....	14
	5.1.1 <i>Geskenkebelasting</i>	14
	5.1.2 <i>Belasting op toegevoegde waarde</i>	29
	5.1.3 <i>Hereregte</i>	34
	5.1.4 <i>Inkomstebelasting</i>	35
	5.1.5 <i>Boedelbelasting</i>	36
	5.2 Ander oorwegings	42
6.	SLOTGEDAGTE.....	49
7.	BIBLIOGRAFIE.....	iii

1. INLEIDING

Boedelsamesmelting as regsfiguur in sy statutêre vorm ingevolge artikel 37 van die **Boedelwet**,¹ word in hierdie studie as instrument by boedelbeplanning onder die vergrootglas geplaas teen die agtergrond van die onsekerheid rondom die aanwendingsmoontlikhede daarvan wat deur bepaalde uitsprake van die Inkomstebelasting Spesiale Hof geskep is.² Die vertrekpunt is dat sinvolle strategiese boedelbeplanning 'n holistiese benadering vereis in teenstelling met gefragmenteerde boedelbeplanningsmetodieke wat tot gevolg het dat boedelsamesmelting as 'n "instrument" te midde van vele ander instrumente in die proses van boedelbeplanning gesien word. So vorm boedelsamesmelting 'n onderafdeling van die **mortis causa**-aspek van boedelbeplanning, wat in teenstelling met die **inter vivos**-aspek nie onmiddellik implementeringsgevolge oplewer nie, aangesien daar aanvanklik slegs 'n gesamentlike en/of wederkerige testament opgestel en verly moet word.

Boedelsamesmelting word in hierdie studie as 'n instrument by boedelbeplanning in die omvattende sin van die begrip "boedelbeplanning" ondersoek, sonder om dit slegs tot aspekte van belastingbeplanning te beperk. Dit word ter oorweging gegee dat so 'n benadering meer bevorderlik vir 'n behoorlike wetenskaplike bewerking van die onderwerp is, omdat 'n blote "fiskale benadering" daartoe kan lei dat belangrike aspekte van strategiese boedelbeplanning agterweë gelaat word.

By die ondersoek na boedelsamesmelting kan twee afsonderlike stadiums onderskei word. Eerstens is daar die *opstelstadium*, wanneer die gesamentlike testament ná oorweging van die faktore wat in paragraaf 5 hieronder bespreek word, tot stand gekom het en boedelsamesmelting dan 'n eerste alternatief van verskeie alternatiewe in die testament word. Die

1 66 van 1965 soos gewysig.

2 ITC 1387 1984 207 46 SATC; Fredman 1979 MBL 109-100; Abrie ea **Boedels** 97.

tweede stadium, wat jare vanaf die opstelstadium kan wees en nadat allerlei gebeurlikhede plaasgevind het wat tydens die opstelstadium moontlik nie voorsien is nie, is die *evaluasiestadium*. Die evaluasiestadium is die tydstip na die dood van die eerssterwende waartydens die langsliewende die alternatiewe wat die testament hom/haar bied (waaronder dan boedelsamesmelting), moet oorweeg. Die langsliewende evalueer boedelsamesmelting as 'n alternatief en indien hy/sy die alternatief van boedelsamesmelting as keuse neem, adieer hy/sy.

Daar word nou voortgegaan om boedelsamesmelting as regsfiguur en die regsgevolge wat dit meebring, asook bepaalde aspekte van boedelbeplanning, te ontleed. Daarna word die faktore wat die boedelbeplanner by die opstel- en die evaluasiestadium in aanmerking moet neem, bespreek.

2. DEFINIEERING

2.1 Boedelsamesmelting as Regsfiguur

Die oogmerk met hierdie studie is nie om die wortels van boedelsamesmelting akademies-polemies na te speur nie, maar om die regsfiguur vanuit 'n praktyksoogpunt binne die konteks van strategiese boedelbeplanning te ontleed.³ Die voertuig waarmee aan boedelsamesmelting gestalte gegee word, is 'n gesamentlike en/of wederkerige testament van twee of meer testeerbevoegde persone.

Die begrippe "gesamentlike testament" en "wederkerige testament" word allereers ontleed:

3 Sien in die algemeen Van der Merwe en Rowland Erfreg 408 ev; Wiechers en Vorster **Boedelbereddering** 53 ev; Corbett ea **Succession** 14 ev; Bouwer **Beredderingsproses** 469; Wiechers **Testamente** 82-83.

- (i) 'n Gesamentlike testament⁴ is 'n testament waarin twee of meer testamente van verskillende persone in 'n enkele dokument vervat is.
- (ii) 'n Wederkerige testament⁵ is ook 'n "gesamentlike" testament, maar word onderskei van die gesamentlike testament deurdat die testateurs wat hulle onderskeie testamente in die een dokument saamvoeg, oor en weer, dit wil sê *wederkerig* bepaalde voordele aan mekaar bemaak. Die beginsel dat beide die gesamentlike en die wederkerige testamente van verskillende persone as die afsonderlike testamente van elke individuele testateur beskou moet word, moet deurentyd in gedagte gehou word. Dit word by die evaluasie-stadium van boedelsamesmelting van pertinente belang wanneer die langsliewende sy of haar keuse om te adieer of te repudieer moet uitoefen. Dit is verder belangrik om hier steeds in gedagte te hou dat enige van die testateurs sy/haar deel van die gesamentlike en/of wederkerige testament te enige tyd en sonder die medewete van die ander testateurs (selfs ná die eerssterwende se oorlye) kan wysig of herroep.⁶ Die langsliewende kan in so 'n geval nog steeds 'n voordeel ingevolge die gesamentlike en/of wederkerige testament van sy/haar mede-testateur/s ontvang, tensy daar 'n bepaling tot die teendeel in die vooroorlede mede-testateur se wederkerige testament is.⁷

4 Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 418 ev; Wiechers **Testamente** 82-83; Fredman 1979 **MBL** 109-110; Urquhart en Davis **Estate Planning** 55-136; Abrie ea **Boedels** 42-97; Erasmus en De Waal **Succession** 120; Meyerowitz **Administration of Estates** 23, 41; Bouwer **Beredderingsproses** 465; Noel-Barham en Summers **Handbook for Executors and Administrators** 117.

5 Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 418 ev; Wiechers **Testamente** 82-83; Fredman 1979 **MBL** 109-110; Urquhart en Davis **Estate Planning** 135-136; Abrie ea **Boedels** 42-97; Erasmus en De Waal **Succession** 120; Meyerowitz **Administration of Estates** 23, 41; Bouwer **Beredderingsproses** 465.

6 Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 419 ev; Wiechers **Testamente** 82-83; Fredman 1979 **MBL** 109-110; Urquhart en Davis **Estate Planning** 135-136; Abrie ea **Boedels** 42-97; Erasmus en De Waal **Succession** 120; Meyerowitz **Administration of Estates** 23, 41; Bouwer **Beredderingsproses** 465.

7 Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 419 ev; Wiechers **Testamente** 82-83; Fredman 1979 **MBL** 109-110; Urquhart en Davis **Estate Planning** 135-136; Abrie ea **Boedels**

As die bepalings van die testament daarop dui dat dit nie die bedoeling van die testateurs was dat die langlewende van hulle dieselfde regte ten opsigte van die eerssterwende se bates moet verkry as wat eersgenoemde oor sy/haar eie bates het nie, of dat die begunstigdes van die eerssterwende nie dieselfde regte oor sy/haar bates moet verkry as wat hulle oor dié van die langlewende verkry nie, moet daaraan gevolg gegee word.

Die blote beliggaming van twee afsonderlike testamente in een dokument stel nog geensins boedelsamesmelting daar nie. Daar bestaan 'n gemeenregtelike vermoede teen boedelsamesmelting waarkragtens vermoed word dat die eerssterwende slegs oor sy/haar eie bates in 'n gesamentlike testament beskik het.⁸

'n Duidelike en ondubbelsinnige beskikking oor die gesamentlike eiendom van albei die testateurs word kragtens die vermoede vereis. 'n Duidelike bedoeling sal **ex facie** uit die gesamentlike of wederkerige testament moet blyk dat die testateurs hulle afsonderlike bates saamgesmelt of gekonsolideer het.⁹ Selfs die feit dat testateurs "ons eiendom" by "ons dood" bemaak, het op sigself geen ander betekenis as die meervoud van "ek" of "my" nie, dit wil sê woordvorms wat noodwendig volg maar meerdere testateurs in dieselfde dokument na hulself of hulle eiendom verwys.¹⁰ Ondanks die vorm daarvan, is die vertolkingsbenadering by gesamentlike testamente steeds dat, tensy die teendeel duidelik blyk, dit geles word as

42-97; Erasmus en De Waal **Succession** 120; Meyerowitz **Administration of Estates** 23, 41; Bouwer **Beredderingsproses** 465.

8 Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 420 ev, 427; Erasmus en De Waal **Succession** 120; Isakow **Succession** 255; Wiechers en Vorster **Boedelbereddering** 56.

9 Bouwer **Beredderingsproses** 468.

10 Bouwer **Beredderingsproses** 468; **Vaughan's Executrix v The Master** 1919 TPD 363; Wiechers en Vorster **Boedelbereddering** 56; Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 419-420.

die afsonderlike testamente van meerdere testateurs wat in een dokument beliggaam is en waarin elkeen oor sy eie bates beskik.¹¹

Ten einde die aard en inhoud van boedelsamesmelting te kan begryp, is dit nodig om kortliks na die omskrywing daarvan te kyk. Die klassieke omskrywing van boedelsamesmelting word gevind in die gewysde **Secretary South African Association v Mostert**,¹² maar waar daar in hierdie studie daarna verwys word, is dit na aanleiding van artikel 37 van die **Boedelwet**,¹³ wat soos volg lui:¹⁴

Indien twee of meer persone in hul mutuele testament die hele of 'n bepaalde gedeelte van hulle gesamentlike boedel saamgevoeg het en beskik het oor die saamgevoegde boedel of oor enige gedeelte daarvan na die dood van die langlewende of oor lewendes of die plaasvind van 'n ander gebeurtenis na die dood van die eerssterwende, waarby aan die langlewende of oorlewendes 'n beperkte reg ten opsigte van enige goed in die saamgevoegde boedel toegeken word, dan het, by oorlye van die eerssterwende na die inwerkingtreding van hierdie Wet, aanvaarding deur die langlewende of oorlewendes tot gevolg dat die persone ten gunste van wie die beskikking gedoen is, ten opsigte van goed wat deel van die langlewende of oorlewendes se aandeel in die saamgevoegde boedel uitmaak, die regte verkry wat hulle regtens ingevolge die testament sou besit het as daardie goed aan die eerssterwende behoort het, en die eksekuteur stel sy distribusierekening dienooreenkomstig op.

2.1.1 Uit 'n ontleding van hierdie artikel blyk dit dat aan die volgende vereistes voldoen moet word alvorens gesê kan word dat artikel 37 van die **Boedelwet**¹⁵ van toepassing sal wees.¹⁶

11 **Bouwer Beredderingsproses** 467-468; **Wiechers en Vorster Boedelbereddering** 56; **Van der Merwe en Rowland Erfreg** 419-420.

12 1869 **Buchanan** 2311; **Rosenberg v Dry's Executors and Others** 1911 AD 679; **Receiver of Revenue Pretoria v CH Hancke and others** 1915 AD 64; **Shrand Making of a Will** 26; **Bouwer Beredderingsproses** 465.

13 66 van 1965.

14 A 37 van die **Boedelwet** 66 van 1965; A 115 van die **Administration of Estates** 24 of 1913; **Shrand Making a Will** 26; **Bouwer Beredderingsproses** 466; **Stuart Testamente** 25.

15 66 van 1965.

2.1.1.1 Dit moet 'n "mutuele" testament wees. Die vraag ontstaan of die vreemde term "mutuele" betrekking het op 'n gesamentlike sowel as 'n wederkerige testament. Van der Merwe en Rowland is van mening dat nie slegs 'n "wederkerige" testament met die begrip "mutuele" testament bedoel word nie, maar ook 'n gesamentlike testament omvat. Die Engelse teks van die **Boedelwet**,¹⁷ wat die woord "mutual" gebruik, is deur die Staatspresident geteken. Die Engelse teks se term "joint estate", welke term net toepaslik is ten opsigte van persone wat binne gemeenskap van goed getroud is, het sy oorsprong in artikel 115 van die vorige **Boedelwet**,¹⁸ wat die voorganger van artikel 37 van die huidige **Boedelwet**¹⁹ is.

Hierdie artikel sal egter nie van toepassing wees op sogenaamde samesmelting in 'n huweliksvoorwaardekontrak of 'n testament van slegs een persoon nie.

Dit word ter oorweging gegee dat voormelde gevalle so seldsaam is dat dit vir doeleindes van boedelbeplanning buite rekening gelaat kan word.

2.1.1.2 Daar moet twee of meer persone wees wat partye tot die gesamentlike en/of wederkerige testament is. Sodanige persone hoef nie met mekaar getroud te wees nie. Die normale geval van boedelsamesmelting kom voor waar gades, hetsy binne, hetsy buite gemeenskap van goed getroud, hulle afsonderlike boedels in 'n gesamentlike testament konsolideer en die saamgevoegde boedel dan as 'n eenheid laat vererf.

16 Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 439-440; Corbett ea **Succession** 456 ev; Shrand **Making of a Will** 26.

17 66 van 1965.

18 24 van 1913.

19 66 van 1965.

- 2.1.1.3 'n Deel van die bates van elke erflater, of al hulle bates, moet in 'n eenheid saamgevoeg word en oor hierdie eenheid of gedeelte daarvan moet in 'n gesamentlike en/of wederkerige testament beskik word.
- 2.1.1.4 Hierdie beskikking moet op die een of ander tydstip, of by die plaasvind van een of ander gebeurtenis na die eerssterwende se dood, plaasvind.
- 2.1.1.5 Die eerssterwende erflater moes op of ná 2 Oktober 1967 gesterf het.
- 2.1.1.6 Die gesamentlike en/of wederkerige testament moet aan die langslewende 'n beperkte of tussentydse reg op sommige of al die bates in die saamgevoegde boedel toeken. Die persoon ten gunste van wie die beskikking gedoen is, verkry dus **strictu senso ex testamento** 'n gevestigde reg ten opsigte van die bates wat die eerssterwende tot die saamgesmelte boedel bygedra het, ondanks die feit dat sy regte vestig as gevolg van 'n **inter vivos**-handeling, naamlik adiasie.
- 2.1.1.7 Die langslewende moes geadieer het, aangesien repudiasie deur die langslewende nie boedelsamesmelting tot gevolg het nie.

2.1.2 *Die volgende regsbeginsels vind ook toepassing by die aanwending van boedelsamesmelting as regsfiguur, by gebreke aan uitdruklike statutêre bepalings tot die teendeel:*

2.1.2.1 *Adiasie en Repudiasie*

Die keuse van adiasie²⁰ of aanvaarding van voordele en, waar toepaslik, verpligtinge wat aan 'n testamentêre bemaking gekoppel

20 Bouwer **Beredderingsproses** 468; Wiechers en Vorster **Boedelbereddering** 53 ev; Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 408 ev; Noel-Barham en Summers **Handbook**

is (met ander woorde die regsgevolge wat deur adiasie teweeggebring word), word in geval van boedelsamesmelting teweeggebring nadat die eerssterwende deelgenoot aan 'n gesamentlike of 'n wederkerige testament die langslewende deelgenoot voor die keuse gestel het om sy of haar boedel in die geheel of gedeeltelik te laat saamsmelt.

Die teenkant van adiasie of aanvaarding is die repudiasie of weiering deur die langslewende om die voordele en die toepaslike gepaardgaande verpligtinge te aanvaar, wat in die geval van 'n samesmeltingstestament beteken dat die boedelsamesmelting nie plaasvind nie en die langslewende sy of haar bates behou en enige voordeel wat hom of haar uit die testament sou toeval, verbeur.²¹

Die Meester van die Hooggeregshof vereis dat adiasie of repudiasie skriftelik moet geskied met die gevolg dat daar in die praktyk geen twyfel sal wees of 'n langslewende geadieer of gerepudieer het nie.²² So sal daar byvoorbeeld op grond van hierdie praktyk nie geargumenteer kan word dat 'n langslewende, wat die eksekuteurskap van die eerssterwende se boedel aanvaar het, daarmee meteen ook die bepalinge van die testament waarin boedelsamesmelting gereël word, geadieer het nie.²³ Adiasie of repudiasie is finaal en onherroeplik²⁴ behalwe waar die

for Executors and Administrators 117; Corbett ea Succession 454; Isakow Succession 254.

21 **Isakow Succession 254; Corbett ea Succession 454; Noel-Barham en Summers Handbook for Executors and Administrators 117; Bouwer Beredderingsproses 469.**

22 **Wiechers en Vorster Boedelbereddering 63; R 50(2)(a) van die Registrasie van Aktes Wet 47 van 1937; Isakow Succession 254; Erasmus en De Waal Succession 12; Bouwer Beredderingsproses 471.**

23 **Corbett ea Succession 455; Watson v Burchell 1891 9 SC 2.**

24 **Corbett ea Succession 455; Watson v Burchell 1891 9 SC 2.**

langslewende in **bona fide** onkunde handel ten opsigte van sy regte en sy onkunde in die omstandighede verskoonbaar is.²⁵

Adiasie of repudiasie moet binne 'n redelike tyd uitgeoefen word en die bevoordeelde kan deur die hof verplig word om sy keuse uit te oefen.²⁶ Die Eksekuteur kan die strawwe soos bepaal in artikel 102(1)(iv) van die **Boedelwet**²⁷ opgelê word indien nie voldoen word aan artikel 35(1) van die **Boedelwet**²⁸ nie en verdragings sonder die Meester se skriftelike vooraf toestemming toelaat. Die bevoordeeldes ingevolge 'n testament waarin daar vir boedelsamesmelting as 'n eerste alternatief voorsiening gemaak word, het die reg om die langslewende te dwing om 'n keuse uit te oefen.²⁹

Indien die langslewende na **dies cedit** maar voordat hy sy keuse uitgeoefen het, te sterwe sou kom, vorm die reg om sy keuse uit te oefen deel van sy boedel aangesien dit 'n integrale deel van die bemaking aan hom uitmaak.³⁰ In die geval van insolvensie van die langslewende verkry laasgenoemde se kurator die reg om die keuse uit te oefen.³¹

25 Corbett ea **Succession** 455; **Ex parte Nel** 1965 3 SA 197 (T); **Botha v Van der Vyver** 1908 25 SC 760; **Isakow Succession** 254.

26 Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 414; Wiechers en Vorster **Boedelberedding** 63.

27 Wet 66 van 1965 soos gewysig.

28 66 van 1965.

29 Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 416 en die gesag daar aangehaal en bespreek.

30 Vir 'n bespreking oor wie in so 'n geval die keuse formeel moet uitoefen, sien Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 415 ev.

31 Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 416.

2.2 Boedelbeplanning

2.2.1 *Wat is boedelbeplanning?*

In 'n voordrag by geleentheid van die Suid-Afrikaanse Regskonferensie³² het DW Venter, nadat hy daarop gewys het dat daar nie in enige van die erkende verklarende woordeboeke in Suid-Afrika 'n omskrywing van "boedelbeplanning" te vinde is nie, die begrip soos volg gedefinieer:

Dit is die reëling van 'n persoon se finansiële sake om op die bes moontlike wyse in die behoeftes van sy eggenote en kinders te voorsien gedurende sy lewe en ná sy afsterwe.³³

In 'n referaat oor aspekte van Boedelbelasting en Inkomste-belasting op dieselfde Konferensie, het B Wunsh daarop gewys dat die vermyding of minimalisering van inkomste- en boedelbelasting geensins die enigste of selfs die belangrikste oorweging is nie. Hy noem 'n hele aantal meer belangrike faktore, soos om seker te maak dat die boedelhouer genoegsame bronne gedurende sy leeftyd tot sy beskikking het, die vermyding van wrywing tussen die oorlewende afhanklikes, voorsiening vir die voortsetting van 'n sake-onderneming en behoorlike voorsiening vir 'n langlewende gade.³⁴

Hoe dit ookal mag wees, is daar talle voorbeelde in die praktyk waar die skema van die boedelhouer hoofsaaklik slegs op een aspek fokus, naamlik die vermindering of vermyding van belasting. 'n Goeie voorbeeld van sulke skemas is die aanwending van

32 Georganiseer deur die Vereniging van Wetsgenootskappe van die Republiek van Suid-Afrika, vanaf 1-4 April 1975 te Kaapstad.

33 Gebundelde (ongepubliseerde) referate 88.

34 **Ibid** 171. 'n Dieptebeskouing oor boedelbeplanning val buite die bestek van hierdie studie. Vir 'n meer breedvoerige bespreking oor boedelbeplanning as wetenskap en profesie sien Olivier en Van den Berg **Praktiese Boedelbeplanning** 1-39 en die verskeidenheid bronne daar aangehaal.

boedelsamesmelting as 'n meganisme om boedelbelasting in die besonder te verminder of te vermy. Die oogmerk met hierdie studie is dan ook om hierdie verskynsel aan die hand van relevante regspraak en toepaslike norme krities-analities te ondersoek.

3. VERSKYNINGSVORME VAN BOEDELSAMESMELTING

Boedelsamesmelting kan op verskillende maniere ingeklee word. Dit hou verband met die aard van die verskillende regsfigure wat deur die testateurs in die gesamentlike en/of wederkerige testament aangewend word.³⁵ Regsfigure soos vruggebruik, **fideicommissum**, **fideicommissum residui**, boedelhouerskap, die trust **mortis causa** en jaargelde is die gebruikelike vorme waarin die beperkte regte van die betrokke begunstigdes gegiet word.³⁶ Verder kan boedelsamesmelting onderhewig gestel word aan voorwaardes en daar kan ook voorsiening gemaak word vir gedeeltelike samesmelting.³⁷ 'n Voorbeeld van 'n ontbindend-voorwaardelike reëling sou wees dat die langlewende se voordele kragtens die samesmeltingstestament op datum van sy/haar hertroue staak³⁸ of wanneer hy/sy buite die eg met 'n ander persoon 'n saamwoonverhouding sou aanknoop.

'n Verdere variasie is waar boedelsamesmelting slegs beperk word tot bepaalde gedeeltes van die testateurs se boedels.³⁹ Dit word aan die hand gedoen dat die gebruik van boedelsamesmelting inderdaad beperk behoort te word tot onroerende bates in boedels van klein en gemiddelde groottes, aangesien 'n beperking op die gebruik van roerende bates soos byvoorbeeld beleggings, in die praktyk tot nadeel van die langlewende kan strek. Inflasie

35 Meyerowitz **Practice of Administration of Estates** 41 ev; Wiechers en Vorster **Boedelbereddering** 57 ev; Noel-Barham en Summers **Handbook for Executors and Administrators** 27.

36 Meyerowitz **Practice of Administration of Estates** 41 ev; Wiechers en Vorster **Boedelbereddering** 57 ev; Shrand **Making a Will** 27; Stuart **Testamente** 27.

37 Corbett ea **Succession** 452.

38 Corbett ea **Succession** 452; Isakow **Succession** 255.

39 Meyerowitz **Practice of Administration of Estates** 42.

kan byvoorbeeld geldwaardes sodanig erodeer dat dit vir die langsliewende noodsaaklik mag word om ook toegang tot die kapitaal te hê.

4. DIE UITWERKING VAN BOEDELSAMESMELTING

Die uitwerking van adiasie en repudiasie deur die langsliewende testateur in die geval waar die testateurs in 'n gesamentlike en/of wederkerige testament boedelsamesmelting as 'n alternatiewe bemakingsvoertuig daargestel het, word vervolgens aan die orde gestel. Die reg van die langsliewende om sy gedeelte van die gesamentlike testament na oorlye van die eerssterwende te wysig, of te repudieer sonder om die bevoordelings uit die eerssterwende se boedel ingevolge die gesamentlike testament te ontvang, word deur adiasie van die boedelsamesmeltingsmodel beperk.⁴⁰

Die langsliewende kan nie regtens in 'n daaropvolgende testament beskik oor sy bates wat by die samesmelting betrokke is op 'n wyse wat strydig is met die gesamentlike en/of wederkerige testament waarin die samesmelting bewerkstellig is nie.⁴¹ As die langsliewende dus sou adieer, behou hy net die reg om selfstandig oor daardie gedeelte van sy boedel te beskik wat ná die dood van die eerssterwende opgebou word.⁴²

Die testateurs, wat boedelsamesmelting as bemakingsmodel kies, behoort dit as 'n alternatief teenoor ander modelle in die gesamentlike en/of wederkerige testament te gebruik sodat gevolg aan hulle werklike bedoeling gegee kan word in geval van 'n moontlike repudiasie deur die langsliewende. Indien die langsliewende sou repudieer, verkry die eerssterwende se begunstigdes by sy afsterwe onmiddellik gevestigde regte.⁴³ Indien die boedelsame-

40 Corbett ea **Succession** 456.

41 Corbett ea **Succession** 455.

42 Corbett ea **Succession** 455.

43 Corbett ea **Succession** 454; **Estate Coaton v The Master** 1915 CPD 318.

smeltingsbepalings sodanig geformuleer is dat die totale bemaking in geval van 'n repudiasie sou misluk, sal die eerssterwende intestaat sterf.⁴⁴

As albei testateurs se gedeeltes van die gesamentlike of wederkerige testament voorwaardelik is in dié sin dat boedelsamesmelting slegs sal plaasvind as hulle onderskeidelik die eerssterwende sou wees en daar geen alternatiewe beskikking is nie, dan word die langsliewende se testament by die eerssterwende se dood kragteloos en sal hy intestaat sterf.⁴⁵ As dit nie so voorwaardelik is nie, bly dit van krag tensy hy dit herroep of wysig.⁴⁶ Die vraag ontstaan nou wat die regte van die langsliewende en die begunstigdes is ten opsigte van bates van die langsliewende wat ná adiasie deel van die saamgesmelte boedel vorm. Die langsliewende verkry dieselfde tussentydse reg ná adiasie met betrekking tot sy bydrae tot die saamgesmelte boedel as wat hy ten opsigte van die eerssterwende se bydrae het.⁴⁷ Die bevoorreedes het weer op hulle beurt dieselfde regte ten opsigte van die langsliewende se bydrae tot die saamgesmelte boedel as wat hulle ten opsigte van die eerssterwende se bydrae verkry.⁴⁸

Teen die agtergrond van hierdie kort oorsig oor die "meganisme" van boedelsamesmelting, word vervolgens aandag gegee aan die oorwegings wat die aanwending daarvan as **mortis causa**-boedelbeplanningsinstrument kan beïnvloed.

5. OORWEGINGS BY BOEDELBEPLANNING

Die bespreking wat hier volg, is gebaseer op die veronderstelling dat die boedelbeplanner reeds alle tersaaklike inligting van die boedelhouer bekom

44 Corbett ea **Succession** 454; **Estate Coaton v The Master** 1915 CPD 318.

45 Corbett ea **Succession** 453 ev.

46 Corbett ea **Succession** 454 ev.

47 Corbett ea **Succession** 454; a 37 van die **Boedelwet** 66 van 1965.

48 Wiechers en Vorster **Boedelberedding** 58; Noel-Barham en Summers **Handbook for Executors and Administrators** 117.

het, dit ontleed het, vasgestel het wat laasgenoemde met sy boedel wil maak en waarteen hy dit wil beskerm.⁴⁹ Die veronderstelling is verder dat boedelsamesmelting as 'n moontlike beplanningsinstrument in die bepaalde geval geïdentifiseer is. Die beplanner kan nou met inagneming van die faktore en oorwegings wat vervolgens bespreek word, 'n finale besluit neem oor die vraag of boedelsamesmelting in die betrokke omstandighede aangewese is al dan nie.

Die toepaslikheid van boedelsamesmelting sal waarskynlik in 'n mate deur subjektiewe oorwegings aan die kant van die boedelbeplanner beïnvloed word. Terwyl met veranderlikes en onvoorsienbare toekomstige gebeurlikhede rekening gehou word, moet die beplanner ook die volgende faktore ingedagte hou en dit word ter oorweging gegee dat konserwatisme in die beplanningsproses 'n sleutelriglyn vir die beplanner behoort te wees.

5.1 Fiskale oorwegings

5.1.1 Geskenkebelasting

5.1.1.1 Ter inleiding

Die oorsaak van die teenswoordige versigtige gebruikmaking van boedelsamesmelting as instrument by boedelbeplanning is die uitspraak van die Inkomstebelasting Spesiale Hof.⁵⁰ Hierdie uitspraak is vir boedelsamesmelting as instrument by boedelbeplanning enigsins ongelukkig.

5.1.1.2 Die heffing van skenkingsbelasting word gereël ingevolge Deel V van die **Inkomstebelastingwet**.⁵¹ Benewens die reëling van belasting op geskenke in die algemeen kragtens artikel 54 van die

49 De Villiers 1981 MBL 41 ev.

50 Sien ITC 1387 1984 207 46 SATC 121; sien ook Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1414; Olivier en Van den Berg **Praktiese Boedelbeplanning** 149 ev.

51 Wet 58 van 1962 soos gewysig.

Wet, word daar aan die Kommissaris van Binnelandse Inkomste in artikel 58 'n diskresie verleen om 'n "beskikking oor eiendom" ook as 'n skenking te beskou. Die koers waarteen geskenkebelasting gehef word, is tans 25%, bereken op die netto belasbare bedrag.

Daar word vervolgens na die toepassing hiervan met betrekking tot boedelsamesmelting in die lig van artikel 58 van die **Inkomste-belastingwet**⁵² gekyk.

5.1.1.3 *Die uitspraak van die Inkomstebelasting Spesiale Hof*

Ten einde die slaggate met betrekking tot geskenkebelasting by die aanwending van boedelsamesmelting as tegniek by boedelbeplanning behoorlik te begryp, is dit nodig om die gewysde Inkomstebelasting Spesiale Hofbeslissing 1378⁵³ te ontleed.

Die appellant en sy vader, wat reeds bejaard was, het 'n gesamentlike testament verly ingevolge waarvan hulle hulle afsonderlike boedels, met die uitsondering van sommige bates, saamgevoeg het. Hierdie saamgesmelte boedel is aan drie trusts bemaak, met die appellant en sy drie kinders as die begunstigdes. Dit is bepaal dat sekere jaargelde aan die langlewende betaal moet word, sonder om uitdruklik voor te skryf dat dit uit die saamgevoegde boedel betaal moet word. Die appellant se vader is daarna oorlede en eersgenoemde het die voordele ingevolge die gesamentlike testament geadieer. Die Kommissaris van Binnelandse Inkomste het die verskil tussen die totale waarde van die bates wat saamgevoeg is en die voordele, wat die appellant ingevolge die testament toegeval het, as 'n "skenking" ingevolge

52 Wet 58 van 1962 soos gewysig.

53 ITC 1387 1984 207 46 SATC 121 soos aangehaal in Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1414 ev.

artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**⁵⁴ beskou, en op hierdie waarde, wat R438 500,00 beloop het, geskenkebelasting ten bedrae van R82 815,00 gehef en dit tesame met opgehoopte rente van die appellant geëis⁵⁵. Die appellant het teen die aanslag ten opsigte van geskenkebelasting beswaar gemaak en appèl aangeteken. Sy argument was dat daar geen skenking soos bedoel deur artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**⁵⁶ was nie maar dat "vererwing" ooreenkomstig artikel 37 van die **Boedelwet**⁵⁷ plaasgevind het.⁵⁸ Hy het aangevoer dat artikel 58 nie toegepas kan word waar daar 'n boedelsamesmelting ooreenkomstig artikel 37 plaasgevind het nie. Sy submitisie was dat 'n skenking kragtens artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**⁵⁹, saamgelees met die definisie van 'n skenking in artikel 55 van dieselfde Wet, 'n kontraktuele of **quasi**-kontraktuele grondslag vereis aangesien 'n skenking **inter vivos** in wese 'n kontrak is wat kragtens 'n aanbod en 'n aanname tot stand kom.⁶⁰ Die appellant het gesteun op **Receiver of Revenue v Hancke**⁶¹ waar beslis is dat die erfgename in 'n geval van boedelsamesmelting ná adiasie lewering **ex testamento** vorder en nie uit hoofde van kontrak of **quasi**-kontrak nie, met die gevolg dat 'n oordrag volgens artikel 60(1) van **Proklamasie 28**⁶² vrygestel was van hereregte.⁶³ In **Reek v**

54 58 van 1962.

55 Die Kommissaris het in hierdie opsig gefouteer: om die verskil tussen die **quid** en **quo** vir doeleindes van die toepassing van a 58 te bepaal, moet die waarde van die bates wat deur die eerssterwende tot die saamgesmelte boedel bygedra is, buite rekening gelaat word.

56 58 van 1962.

57 66 van 1965.

58 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1414; Wiechers en Vorster **Boedelbereddering** 61 ev.

59 58 van 1962.

60 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1416.

61 1915 AD 64.

62 28 van 1902.

Registrateur van Aktes Transvaal⁶⁴ is daarop gewys dat die oorlewende in die geval van boedelsamesmelting 'n "erfgenaar" word kragtens die testament van die eerssterwende en dat daar eintlik net een effektiewe testament is, te wete dié van die eerssterwende wat by haar/sy dood in werking tree. Die appellant se saak het dus uitsluitlik berus op die submitisie dat die erfgename die bates uit die appellant se boedel nie by wyse van 'n kontraktuele beskikking nie, maar wel by wyse van 'n testamentêre beskikking verkry het.⁶⁵

Die Kommissaris van Binnelandse Inkomste het egter aangevoer dat by die toepassing van artikel 58 van die **Inkomste-belastingwet**⁶⁶ op die onderhawige geval, die bevoordeeldes die bevoordeling kragtens die skenking inderdaad vóór die dood van die skenker ontvang het.⁶⁷

Die hof het twee regsrae onderskei, naamlik:⁶⁸

- (a) kan 'n bemaking ingevolge 'n gesamentlike testament (wat boedelsamesmelting teweegbring) geag word 'n "skenking"

63 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1416.

64 1969 1 SA 589 (T).

65 Die appellant se pleitbesorger kon in sy beredenering ook verwys het na **Estate Roadknight and Another v Secretary for Inland Revenue** 1973 2 SA 339 (A). In hierdie saak, wat ook in 35 SATC 54 gerapporteer is, het 'n testateur sy eksekuteurs opgedra om aan sy neef 'n opsie te verleen om sekere onroerende eiendom van die boedel te koop. Die neef het die opsie uitgeoefen en die vraag voor die hof was of hereregte uit hoofde van die transaksie betaalbaar was. Die Kommissaris van Binnelandse Inkomste se argument was dat die neef die eiendom bekom het kragtens die koopvooreenkoms wat tot stand gekom het toe hy die opsie uitgeoefen het en dat die eiendomsverkryging derhalwe nie op erfopvolging berus nie. Die hof het bevind dat die eiendom verkry is deur "testamentary succession" en dat geen hereregte gevolglik betaalbaar was nie.

66 58 van 1962.

67 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1417.

68 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1418.

te wees ingevolge artikel 58 van die **Inkomstebe-
lastingwet**,⁶⁹ en

- (b) indien die antwoord op die voormelde regspraak positief is, is die verdere vraag wie die partye by sodanige skenking is.

Die hof het vir doeleindes van die uitspraak aanvaar dat die bewoording van die bepaalde testament die beskikkings inderdaad binne die trefwydte van artikel 37 van die **Boedelwet**⁷⁰ geplaas het.⁷¹ Die hof het die appellant se argument verwerp dat die proses van boedelsamesmelting wat op adiasie volg nie 'n **inter vivos**-handeling was nie, maar uit 'n gesamentlike *testamentêre beskikking* voortgespruit.⁷² Die regter het opgemerk dat die adiasie-handeling gedurende *die leeftyd* (beklemtoning bygevoeg) van die langlewende plaasgevind het, met die gevolg dat die begunstigdes reeds geregtig word op die langlewende se eiendom gedurende die laasgenoemde se lewe.⁷³

Die hof merk voorts op dat die feit dat die "skenking" of beskikking nie direk van die appellant na die trust gaan nie, maar deur middel van die masjinerie van boedelsamesmelting, aan die betrokke beskikking die kleur van 'n testamentêre beskikking verleen.⁷⁴ 'n Beskikking sluit volgens die hof ook 'n testamentêre beskikking in.⁷⁵ Die hof verklaar dat die testamentêre beskikking die bemaking van eiendom na die dood van die testateur ten doel het, terwyl die

69 58 van 1962.

70 66 van 1965.

71 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1419.

72 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1419.

73 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1419.

74 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1419.

75 die hof baseer sy standpunt op onder andere **CIR v Estate Kirsch** 1951 3 SA 496 (A) wat volgens die hof op 505H regstreekse gesag bied vir die stelling dat 'n "beskikking" ook 'n testamentêre beskikking insluit.

boedelsamesmelting in die onderhawige geval beoog het dat die begunstigde "die langsewende se eiendom alreeds voor sy dood verkry". Dit is volgens die hof analoog aan 'n skenking **inter vivos**.⁷⁶ Die bevinding was dus dat die adiasie deur die langsewende 'n beskikking ingevolge artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**⁷⁷ daarstel en die vergoeding in die vorm van die jaargelde wat hy in ruil daarvoor verkry, is volgens die hof tereg deur die Kommissaris van Binnelandse Inkomste as nie genoegsaam nie beskou. Gevolglik is bevind dat die regte wat die appellant ten tye van adiasie verkry het, minder was as die regte waarvan hy afstand gedoen het. Die adiasie-handeling van die langsewende is dus 'n potensieële **inter vivos**-skenkingshandeling afhange van die groottes van die **quid** en die **quo**.

5.1.1.4 *'n Evaluering van die implikasies van ITC 1387 1984 207 46 SATC 121*

5.1.1.4.1 In die eerste plek moet daarop gewys word dat die feite van die geval ietwat buitengewoon is in dié opsig dat dit aansienlik verskil van boedelsamesmeltingsituasies wat normaalweg in die praktyk voorkom. Dit is dus moeilik om die saak sonder meer of ongekwalifiseerd op "normale" boedelsamesmeltingsituasies toe te pas.⁷⁸

5.1.1.4.2 Voorts was daar 'n aanmerklike verskil tussen die **quid** en die **quo**. In die lig van hierdie beslissing gaan die vraag oor hoe groot die verskil tussen die **quid** en die **quo** inderdaad moet wees alvorens

76 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1419.

77 58 van 1962.

78 Sien byvoorbeeld Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1420.

die Kommissaris artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**⁷⁹ gaan toepas, telkens opduik.⁸⁰

5.1.1.4.3 Of 'n "beperkte" reg soos bepaal deur artikel 37 van die **Boedelwet**⁸¹ by adiasie deur die langsliewende in die onderhawige geval gevestig het, is nie duidelik nie. Dit is ook nie duidelik of die betrokke trusts diskresionêre bevoegdhede aan die trustees toegeken het nie en of die begunstigdes gevestigde regte kragtens die trustakte ontvang het nie. Die antwoord op laasgenoemde onduidelikhede sou 'n berekening van die grootte van die skenkings in 'n belangrike mate beïnvloed.⁸²

5.1.1.4.4 Die skenker was ook in 'n mate die begunstigde, aangesien die langsliewende 'n trustee sowel as 'n begunstigde ingevolge die trusts was.⁸³

5.1.1.4.5 Die **quantum** van die skenking is nie geargumenteer nie en die Kommissaris van Binnelandse Inkomste se basis vir sy berekening blyk nie uit die saak nie. Dit is belangrik in die geval van 'n trust waar die skenker en die begunstigde effektief dieselfde persone was.⁸⁴

5.1.1.4.6 In die toekomstige navolging van hierdie saak sal die argument dat bevoordelings uit hoofde van boedelsamesmelting **ex testamento** bekom word en nie op grond van kontrak, **quasi**-kontrak of vanweë 'n **inter vivos**-beskikking nie, nie opgaan nie.⁸⁵

79 58 van 1962.

80 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1420.

81 66 van 1965.

82 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1420.

83 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1420.

84 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1420.

85 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1420.

5.1.1.4.7 Elke testament moet geskikte alternatiewe bepalings bevat om moontlike skenkingsbelastingimplikasies te ondervang. Sodanige alternatiewe kan ruimte en buigbaarheid skep by die oorweging tydens die evaluasiestadium of daar geadieer of gerepudieer moet word.⁸⁶

5.1.1.4.8 Urquhart⁸⁷ het dan ook tereg voorspel dat die toekomstige houding van die Kommissaris van Binnelandse Inkomste sal wees dat daar in soortgelyke gevalle weer geskenkebelasting gehef sal word.

5.1.1.4.9 Dit word ter oorweging gegee dat die partye se onderskeie lyne van betoog die hof tot uitsprake oor boedelsamesmelting en adiasie laat kom het wat, met respek, bevraagteken kan word. Selfs al sou toegegee word dat artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**⁸⁸ moontlik wyd genoeg bewoord is om in sekere gevalle ook bepaalde testamentêre bemakings as 'n "beskikking" ooreenkomstig die artikel te brandmerk, behoort die uitspraak nie as die laaste woord hieroor aanvaar te word nie en is dit jammer dat die appèl wat teen die uitspraak aangeteken is, nie voortgesit is nie.

Dit is wel so dat die bates van die langslewende deelgenoot aan 'n testament waarin boedelsamesmelting gereël word as deel van die saamgesmelte massa na die aangewese begunstigdes gaan terwyl die langslewende nog in die land van die lewendes is. Dit is ook so dat adiasie 'n regshandeling is wat deur 'n lewende persoon uitgevoer word. Die vererwing van 'n lewende persoon se bates deur middel van boedelsamesmelting is immers 'n erkende en gevestigde uitsondering op die grondreël van die erfreg dat 'n

86 Urquhart en Davis **Estate Planning** par 1420.

87 Par 1420.

88 58 van 1962.

erflater dood moet wees alvorens erfopvolging kan plaasvind. Die feit dat die dood van 'n natuurlike persoon postulaat is vir die aanbreek van **dies cedit** en dat **dies cedit** in geval van boedelsamesmelting vir die begunstigdes (dus ook oor die bates van die langsliewende) by die dood van die eerssterwende op grond van die adiasie deur die langsliewende aanbreek, is gevestigde *erfregtelike* beginsels. Dit word met respek ter oorweging gegee dat die regter in die onderhawige geval heeltemal te min waarde aan die erfregtelike grondslae van die eleksieleer en boedelsamesmelting geheg het.⁸⁹ Die feit dat adiasie by boedelsamesmelting deur 'n lewende persoon geskied, nie genoegsame rede om dit as 'n skenking te raam nie. Daarom moet die volgende passasie uit die regter se **dictum**, met groot respek, ernstig bevraagteken word:

die feit dat die "skenking" of beskikking nie direk van die appellant na die trust gaan nie maar deur middel van die gebruikmaking van die masjinerie van boedelsamesmelting verleen aan die betrokke eiendom die kleur van 'n testamentêre beskikking wat dit in werklikheid nie is nie.

Soos hierbo vermeld, het die beslissing van die appèlafdeling van die Hooggeregshof in die **Roadknight**-gewysde blykbaar die aandag van die appellant se pleitbesorger ontglim en kan daar dus slegs bespiegel word wat die Inkomstebelasting Spesiale Hof se houding sou wees indien daar ook op hierdie rigtinggewende beslissing gesteun was. Die moontlikheid dat 'n eventuele hoër beroep teen 'n toekomstige beslissing soortgelyk aan dié in

89 Sien bv Van der Merwe en Rowland **Erfreg** 422 en die gesag (ook die gemeenregtelike gesag) daar aangehaal. Dit moet verder in gedagte gehou word dat die langsliewende deelgenoot aan boedelsamesmelting as gevolg van sy/haar adiasie alle beskikkingsbevoegdheid oor sy/haar bates wat in die saamgesmelte boedel val verloor, en ook die bevoegdheid om die samesmeltingstestament te herroep of te wysig, finaal inboet. Hierdie toedrag van sake dui daarop dat die **causa** van die oorgang van die langsliewende se bates *die testament* is.

Spesiale Inkomstebelastingsaak 1378⁹⁰ dalk uit die oogpunt van die appellant suksesvol mag wees, kan nie uitgesluit word nie.

5.1.1.5 *Die Spesiale Inkomstebelastingsaak ITC 1448 1988 51 SATC 58*

Op 30 November 1988 het Spesiale Inkomstebelastingsaak 1378⁹¹ se rimpelende uitwerking in die Kaapse Inkomstebelasting Spesiale Hof voor regter Fagan verder uitgekring toe Spesiale Inkomstebelastingsaak 1448⁹² as toetsaak met die volgende feite voor die hof gedien het:

- (i) 'n Egpaar wat buite gemeenskap van goed getroud was, het 'n gesamentlike testament verly. In die testament het hulle bepaal dat (behalwe vir 'n bedrag van R100 000,00 wat in die geval waar die man die eerssterwende sou wees direk aan die vrou moes toeval) hulle afsonderlike boedels saamgesmelt moes word en deur hulle eksekuteur in trust gehou moes word onderhewig aan 'n vruggebruik ten gunste van die langsliewende. By die dood van die langsliewende sou die trust beëindig word en die totale saamgesmelte boedel ten gunste van benoemde begunstigdes vererf. Die man was die eerssterwende. Sy boedel het by sy dood R1 284 878 beloop en die nagelate eggenote se boedel was R508 742,85 werd. Die langsliewende het geadieer en na betaling van die legaat van R100 000,00 is die restant van die twee boedels dus saamgesmelt. Die Kommissaris van Binnelandse Inkomste het kragtens artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**⁹³

90 ITC 1387 1984 207 46 SATC 121.

91 ITC 1387 1984 207 46 SATC 121.

92 ITC 1448 1988 51 SATC 58 soos aangehaal in Anon 1989 **Income Tax Reporter** 200 ev.

93 58 van 1962.

geoordeel dat die langsewende deur middel van adiasie haar afsonderlike boedel aan die trust geskenk het en het geskenkebelasting op 'n bedrag van R293 623,00 gehef. Hierdie bedrag was die verskil tussen die bedrag van R508 742,85 en die waarde van die vruggebruik ter waarde van R215 119,85 wat op die waarde van slegs die langsewende se afsonderlike boedel bereken was. Die waarde van die langsewende eggenote se vruggebruik oor die totale saamgesmelte boedel het die bedrag van R711 324,00 beloop, in teenstelling met die waarde van haar afsonderlike boedel van R508 742,85 ten opsigte waarvan sy deur middel van haar adiasie afstand gedoen het, ten gunste van die trust ingevolge die bepalings van die gesamentlike testament.

- (ii) Die appellant het beswaar gemaak teen die aanslag van die Kommissaris van Binnelandse Inkomste en ná afwysing van die beswaar het hy teen die aanslag geappelleer. Hy het vir doeleindes van sy betoog aanvaar dat Spesiale Inkomstebelastingsaak 1378⁹⁴ korrek beslis is en dat 'n langsewende wat 'n boedelsame-smeltingstestament adieer, afstand doen van sy eiendom wat ingevolge die gesamentlike testament deel van gekonsolideerde massa word behou dat die langsewende in so 'n geval dan 'n **inter vivos**-skenking maak.⁹⁵ Dit is geargumenteer dat die uitwerking van die langsewende se adiasie-handeling was dat sy van haar afsonderlike boedel afstand gedoen het ten gunste van die trust wat ingevolge die testament geskep is, maar dat sy terselfdertyd op die

94 ITC 1387 1984 207 46 SATC 121.

95 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 202.

voordele wat testamentêr aan haar bemaak is, geregtig geword het.⁹⁶

Indien die langsewende nie geadiereer het nie, sou sy slegs haar afsonderlike boedel behou het en geen voordeel (behalwe die legaat) kragtens die testament verkry het nie.⁹⁷ Haar teenprestasie, wat sy as gevolg van haar adiasie-handeling ontvang het, was 'n vruggebruik, nie alleen oor haar afsonderlike boedel nie, maar oor die totale saamgesmelte boedel.⁹⁸ Dit was gemeensaak dat die vruggebruik wat die langsewende oor die totale saamgesmelte boedel ontvang het in waarde substantief meer was as die waarde van haar afsonderlike boedel waarvan sy afstand gedoen en tot die saamgesmelte boedel bygedra het. Die implikasie van die appellant se argument was dat aangesien sy in waarde meer ontvang het as dit waarvan sy afstand gedoen het, daar geen skenking was nie en die Kommissaris van Binnelandse Inkomste se aanslag met koste tersyde gestel moes word.⁹⁹

(iii) Die Kommissaris van Binnelandse Inkomste se submissie was die volgende:

(a) Daar is geen appèl teen 'n beslissing wat die Kommissaris van Binnelandse Inkomste ingevolge artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**¹⁰⁰ geneem het nie. Hy voer aan dat dit appelleerbaar is as dit

96 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 202.

97 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 202,

98 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 202.

99 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 202.

100 58 van 1962 soos gewysig.

gaan oor die vraag of daar "enige teenprestasie" was, maar indien dit gaan oor die genoegsaamheid daarvan, is sy beslissing slegs hersienbaar en nie appelleerbaar nie. Die Kommissaris se oordeel is deurslaggewend en kan nie op appèl aangeveg word met betrekking tot die waarde van die eiendom waarvan afstand gedoen is nie of met betrekking tot die genoegsaamheid al dan nie van die teenprestasie.¹⁰¹

- (b) In die alternatief argumenteer die Kommissaris dat die appellant se adiasie-handeling binne die definisie van 'n "skenking" ingevolge artikel 55 van die **Inkomstebelastingwet**¹⁰² val, aangesien haar adiasie 'n gratis oormaking van haar eiendom daargestel het. Die waarde van die vruggebruik wat die langsliewende eggenote in die onderhawige geval oor die eerssterwende se bydrae tot die saamgesmelte boedel ontvang het, het volgens die oordeel van die Kommissaris nie 'n voldoende "teenwaarde" vir die afstanddoening van die langsliewende se boedel daargestel nie. Die waarde van die bates waarvan die langsliewende afstand gedoen het, het die waarde van die vruggebruik oor die eerssterwende se bydrae tot die gekonsolideerde boedel oorskry en die verskil is geag 'n skenking te wees.¹⁰³

101 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 202.

102 58 van 1962.

103 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 202.

(c) Die Kommissaris se verdere alternatiewe submissie was dat artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**¹⁰⁴ vereis dat die teenprestasie vanaf die begunstigde moet kom en in die onderhawige geval het die teenprestasie nie vanaf die begunstigde gekom nie. Die Kommissaris het geargumenteer dat 'n element van wederkerigheid vereis word. Die teenprestasie waarna artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**¹⁰⁵ verwys, hou in dat die teenprestasie van die begunstigde na die skenker moet gaan. Die langsliewende eggenote het haar eiendom aan die trustees van die boedel geskenk en sy het geen teenprestasie van die trustees as sodanig ontvang nie, wat beteken dat die beskikking een sonder teenwaarde was.¹⁰⁶

(iv) *Die uitspraak*

Die appellant se argument, naamlik dat die teenprestasie wat die langsliewende eggenote uit die saamgesmelte boedel ontvang het die waarde van die vruggebruik oor die totale saamgesmelte boedel is en nie net dié oor die eerssterwende se gedeelte nie, is op appèl gehandhaaf.¹⁰⁷ Die hof het bevind dat die waarde van die vruggebruik oor die totale saamgesmelte boedel die waarde van die langsliewende se boedel oorskry en daar was dus geen skenking of beskikking sonder voldoende teenwaarde nie.¹⁰⁸ Die hof bevind dat die woorde "volgens die

104 58 van 1962.

105 58 van 1962.

106 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 202-204.

107 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 204.

108 Anon 1989 **Income Tax Reporter** 205.

Kommissaris se oordeel" in artikel 58 betrekking het op die aanwending van artikel 58 as sodanig en die argument van die Kommissaris van Binnelandse Inkomste soos uiteengesit in (a) hierbo, is verwerp.¹⁰⁹ Met betrekking tot die argument van die Kommissaris in (c) hierbo vermeld, het die hof bevind dat die vergoeding, wat die skenker as teenprestasie toeval, nie ooreenkomstig artikel 58 tot slegs die begunstigde as bron beperk is nie, maar dat die vergoeding van enige bron (van welke aard ookal) mag kom.¹¹⁰

5.1.1.6 *Die tydstip en die berekening van die nettowaarde van 'n geskenk*

Die tydstip waarop die waarde van 'n skenking bereken moet word, val saam met die adiasie van die langsliewende.

Die billike markwaarde van "geskenkte" boedelgoedere word deur die vergoeding wat as teenprestasie verkry word verminder en stel die netto-belasbare bedrag daar waarop geskenkebelasting dan betaalbaar sal wees.

5.1.1.7 *Voorgestelde oplossing*

Die boedelbeplanner moet toesien dat die testament sodanig ingeklee word, dat die bepaling met betrekking tot boedelsamesmelting voorskryf dat die begunstigde wat die **nudum dominium** of blote eiendomsreg van bates ontvang, in teenstelling tot die beperkte reg daarvoor wat die langsliewende toeval, 'n verpligting ten gunste van die langsliewende opdoen wat gelykstaande moet wees aan die netto-waarde van die langsliewende se bydrae tot die samesmelting wat kragtens die

109 Anon 1989 *Income Tax Reporter* 203-204.

110 Anon 1989 *Income Tax Reporter* 204.

testament na die aangewese begunstigdes moet gaan. Die langsliewende bemaak vervolgens die vorderingsreg wat hy/sy teen die betrokke begunstigde kragtens die samesmeltingstestament verkry het, aan laasgenoemde.

5.1.2 Belasting op toegevoegde waarde (BTW)

Wanneer die boedeleienaar boedelsamesmelting as instrument in sy/haar boedelplan wil gebruik, moet die implikasies met betrekking tot die **Wet op Belasting op Toegevoegde Waarde**¹¹¹ in ag geneem word.¹¹²

Om die implikasies met betrekking tot BTW in die geval van boedelsamesmelting na te gaan, is dit eerstens nodig om te wys op enkele algemene aspekte by die bepaling van aanspreeklikheid vir BTW. Sodanige aanspreeklikheid is slegs tersake waar die boedel as ondernemer kragtens artikel 23 van die Wet geregistreer was.¹¹³ Indien wel, is die verdere vraag na die klassifikasie van die bates en in hierdie verband word drie verskillende kategorieë onderskei.¹¹⁴

Die eerste kategorie is bates wat deel gevorm het van die onderneming wat vir BTW geregistreer was.¹¹⁵ Die tweede kategorie is die bates wat slegs gedeeltelik deel van die onderneming gevorm het.¹¹⁶ Derdens is daar die bates wat nie deel gevorm het van die onderneming nie.¹¹⁷ Die klassifikasie is

111 89 van 1991.

112 Arthur en Erasmus **VAT for Lawyers** 105 ev.

113 **RSA Gids vir Ondernemers** 6 ev.

114 Erasmus **VAT and Deceased Estates** 11, 15.

115 Erasmus **VAT and Deceased Estates** 13, 18.

116 Erasmus **VAT and Deceased Estates** 18.

117 Erasmus **VAT and Deceased Estates** 12, 17.

dus deurslaggewend. Dit is ook belangrik om daarop te let dat kontantgeld in 'n boedel nie aan BTW onderhewig is nie.¹¹⁸ Benewens die klassifikasie van die boedelbates, is dit verder nodig om vas te stel wat die verwantskap tussen die oorledene en 'n legataris of erfgenaam is, sodat die belasbaarheid van die toevalling aan die erfgenaam of legataris korrek bepaal kan word. Die definisie van die sogenaamde *verbonde persoon* is hier ter sake.¹¹⁹ Die idee van 'n verbonde persoon is gemik op die voorkoming van vermydingsmaatreëls teen BTW. Die toekenning van enige bate in die vorm van 'n legaat of erfenis uit 'n bestorwe boedel is 'n lewering van goedere of dienste, afhangende van die aard van die bates of die diens.¹²⁰ Enige toekenning deur die eksekuteur van enige goed of diens wat deel van 'n onderneming uitmaak, sal aan BTW onderhewig wees. Die koers waarteen BTW gehef word, sal afhang van die aard van die bates wat toegeken word¹²¹ en die bedrag aan BTW betaalbaar sal afhang van die verhouding tussen die oorledene en 'n bepaalde erfgenaam of legataris.¹²² In die geval van bates van 'n onderneming wat 'n lopende saak is of van bates wat afsonderlik van die onderneming as 'n aparte onderneming kan funksioneer, word die toekenning van bates geag 'n lewering vir doeleindes van BTW te wees. Dit sal lewering teen 'n nul-koers wees, mits die ontvanger van die toekenning as ondernemer geregistreer is¹²³ en ongeag die feit dat die bevoordeelde 'n verbonde persoon van die oorledene is.¹²⁴ As

118 Erasmus VAT and Deceased Estates 28.

119 Erasmus 1993 De Rebus 803 ev; A 1 van die **Wet op Belasting op Toegevoegde Waarde** 89 van 1991.

120 Erasmus VAT and Deceased Estates 28.

121 Erasmus VAT and Deceased Estates 29.

122 Erasmus 1993 De Rebus 803 ev.

123 Erasmus VAT and Deceased Estates 31.

124 Erasmus VAT and Deceased Estates 31.

die ontvanger nie 'n geregistreerde ondernemer vir doeleindes van BTW is nie, sal die lewering van goed teen die standaardkoers vir BTW in aanmerking kom en in só 'n geval sal die vraag of die begunstigde 'n verbonde persoon is, die bedrag wat aan BTW betaalbaar is, beïnvloed.

Die erfgenaam of legataris sal nie vir 'n insetkrediet kwalifiseer nie, ongeag of hy/sy 'n geregistreerde ondernemer is al dan nie, indien hy/sy as ondernemer nie voornemens is om die betrokke goed te gebruik, te verbruik of te lewer vir die doel van 'n belasbare lewering van dienste of goedere nie.¹²⁵ Waar die erfgenaam of legataris nie geregtig is op 'n insetkredietafrekening nie, word die lewering se waarde bereken op die ope markwaarde daarvan.¹²⁶ Waar die begunstigde wel geregtig mag wees om 'n insetkrediet te eis, sal die algemene reël, naamlik dat geen BTW betaalbaar is vir die lewering teen geen teenwaarde nie, toepassing vind.¹²⁷ Die standaardkoers word op die nul-waarde toegepas. Dit is belangrik om te beklemtoon dat enige aanspreeklikheid vir die uitsetbelasting, dié van die boedel is.¹²⁸

Waar die erfgenaam of legataris nie 'n verbonde persoon in verhouding tot die oorledene is nie, sal die bedrag betaalbaar aan BTW nul wees, tensy daar 'n bemakingsprys is en ongeag of dit teen die standaardkoers of teen die nul-koers bereken word.¹²⁹

Die gemeenskaplike boedel van partye wat binne gemeenskap van goed getroud is en die gemeenskaplike boedel wat deur die eksekuteur beredder word, word as aparte persone, afsonderlik

125 Erasmus VAT and Deceased Estates 31.

126 Erasmus VAT and Deceased Estates 31.

127 Erasmus VAT and Deceased Estates 31.

128 Erasmus VAT and Deceased Estates 31.

129 Erasmus VAT and Deceased Estates 32.

van die man en vrou en van die oorlede eggenoot en langsewende eggenoot, behandel.¹³⁰ Enige verdeling van die bates van die langsewende eggenoot is 'n lewering vir doeleindes van BTW van óf goedere óf dienste.¹³¹ Die gemeenskaplike boedel wat deur die eksekuteur beredder word, is aanspreeklik vir die volle belastingpligtigheid ten opsigte van enige toedeling van 'n bate aan die langsewende, ondanks die feit dat die langsewende ooreenkomstig huweliksgoederereg 'n onverdeelde halwe aandeel in die gemeenskaplike boedel het.¹³² Die toedeling van enige bate aan die langsewende gade is noodwendig 'n toedeling aan 'n verbonde persoon.¹³³

As BTW dus op die bepaalde bate betaalbaar is, moet die betaalbare bedrag op die volle ope markwaarde van die bate bereken word op die basis dat die gemeenskaplike boedel as 'n aparte persoon, afsonderlik van die individuele gades, beskou word.¹³⁴

In die geval waar twee persone, wat binne gemeenskap van goed met mekaar getroud is hulle onverdeelde aandele in die gemeenskaplike boedel saamsmelt, word geen probleme vanuit 'n BTW-oogpunt ondervind nie aangesien dit bloot die idee dat die gemeenskaplike boedel van die gades as 'n aparte persoon beskou word, bevestig. Boedelsamesmelting is in wese in ooreenstemming met hierdie siening.¹³⁵ Die belastingimplikasies met betrekking tot die lewering van 'n beperkte reg uit die saamgesmelte boedel aan

130 Erasmus VAT and Deceased Estates 33.

131 Erasmus VAT and Deceased Estates 33.

132 Erasmus VAT and Deceased Estates 33.

133 Erasmus VAT and Deceased Estates 33.

134 Erasmus VAT and Deceased Estates 33.

135 Erasmus VAT and Deceased Estates 40.

die langsewende gade, soos byvoorbeeld 'n vruggebruik, hang af van die faktore soos reeds bespreek.¹³⁶

By die oorweging van die implikasies met betrekking tot BTW in gevalle waar gades wat buite gemeenskap van goed getroud is hulle afsonderlike boedels saamsmelt,¹³⁷ is dit belangrik om op die volgende twee aspekte te let:

- (i) Die inwerkingstelling van boedelsamesmelting deur die langsewende uit hoofde van laasgenoemde se adiasie, is 'n lewering deur die langsewende van bates vir doeleindes van BTW.
- (ii) Die uitwerking van boedelsamesmelting ten opsigte van die eerssterwende se boedel is dat daar ook 'n lewering vir doeleindes van BTW plaasvind.

Met betrekking tot die lewering deur die langsewende van bates of dienste aan die saamgesmelte boedel, is dit belangrik om daarop te let dat die langsewende 'n beperkte reg as teenprestasie ontvang.¹³⁸ Die BTW-implikasie sal afhang van bepaalde faktore:¹³⁹

- a. of die langsewende as ondernemer vir BTW-doeleindes geregistreer is;
- b. of die bepaalde bate wat gelewer word deel van die onderneming van die langsewende gevorm het; en

136 **Supra** en sien ook Erasmus **VAT and Deceased Estates 40.**

137 Erasmus **VAT and Deceased Estates 40.**

138 Erasmus **VAT and Deceased Estates 41.**

139 Erasmus **VAT and Deceased Estates 41.**

- c. die aard van die beperkte reg, wat die langsliewende uit die saamgesmelte boedel toeval.

Die koers waarteen BTW gehef word, sal dus afhang van die aard van die goedere of dienste wat gelewer word. Die bedrag aan BTW betaalbaar sal verder beïnvloed word deur die aard van die beperkte reg wat die langsliewende uit die saamgesmelte boedel ontvang, asook deur die verwantskap tussen die langsliewende en die uiteindelijke begunstigdes.¹⁴⁰ Die belastinggevolge van lewerings deur die oorlede gade se boedel hang af van dieselfde faktore as wat hierbo ten opsigte van die langsliewende vermeld is.

5.1.3 *Hereregte*

Kragtens artikel 9(1)(e)(i) van die **Hereregtewet**¹⁴¹ is die verkryging van onroerende eiendom deur middel van 'n erflating van die betaling van hereregte vrygestel.¹⁴² Die kwalifiserende bepaling in hierdie subartikel is egter dat die betrokke eiendom dié van die oorledene moes gewees het. Hierdie beperking is ingevolge artikel 1(1)(a) van die **Belastingwysigingswet**,¹⁴³ wat op 21 Junie 1989 in werking getree het, ingevoer.¹⁴⁴ Die gevolg hiervan wat boedelsamesmelting betref, is dat die begunstigde wat die blooteiendomsreg verkry nie op hierdie hereregtevrystelling geregtig is met betrekking tot eiendom wat aan die langsliewende behoort het nie. Die implikasies hiervan in geval van 'n boedelsamesmelting deur 'n egpaar wat binne gemeenskap van goed met mekaar getroud was en onroerende eiendom aan byvoorbeeld hulle

140 Erasmus **VAT and Deceased Estates** 41.

141 40 van 1949 soos gewysig.

142 West **Aktekantoorpraktyk** 69.

143 69 van 1989.

144 West **Aktekantoorpraktyk** 69.

kinders bemaak het onderhewig aan 'n vruggebruik deur die langsliewende, sal soos volg wees.

Die verkryging van die vruggebruik oor die oorledene se gedeelte van die onroerende eiendom sal kragtens sub-artikel 9(1)(e)(i) van die **Hereregtewet**¹⁴⁵ van die betaling van hereregte vrygestel wees. Daarbenewens sal die kinders ook van die betaling van hereregte vrygestel wees met betrekking tot die verkryging deur hulle van die blooteiendomsreg oor die oorledene se gedeelte van die eiendom.¹⁴⁶ Die erfgename sal egter met betrekking tot die gedeelte van die onroerende eiendom van die langsliewende en wat deur laasgenoemde tot die samesmelting bygedra is, hereregte moet betaal omdat dit in die lig van die voormelde beperking nie onder sub-artikel 9(1)(e)(i) van die **Hereregtewet**¹⁴⁷ tuisgebring kan word nie.¹⁴⁸

5.1.4 *Inkomstebelasting*

Die aanwending van boedelsamesmelting kan vir die langsliewende of vir die uiteindelijke begunstigdes (waar van toepassing) komplikasies met betrekking tot inkomstebelasting tydens hulle leeftyd meebring. Die boedelbeplanner moet derhalwe by die opstelstadium en by die evaluasiestadium sy advies met inagneming hiervan oorweeg. Hy sal byvoorbeeld nie inkomstegenererende bates aan 'n begunstigde wat reeds inkomstebelastingprobleme ondervind, laat toekom nie.

Ten slotte kan met verwysing na die belastingvermydingsbepaling opgemerk word dat die Kommissaris van Binnelandse Inkomste tot

145 40 van 1949 soos gewysig.

146 West Aktekantoorpraktyk 70.

147 40 van 1949 soos gewysig.

148 West Aktekantoorpraktyk 70.

duisver nog nie artikel 103(1) van die **Inkomstebelastingwet**¹⁴⁹ op gevalle waar boedelsamesmelting as boedelbeplanningsinstrument aangewend is, toegepas het nie.

5.1.5 **Boedelbelasting**

Die belangrikste voordeel van boedelsamesmelting was voorheen die besparing van boedelbelasting. Hierdie voordeel is egter drasties ingekort nadat adiasie as 'n skenkingshandeling ooreenkomstig artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**¹⁵⁰ geag is en nadat die toepassing van artikel 4(m) van die **Boedelbelastingwet**,¹⁵¹ eers met beperkte sukses vanaf 1 Maart 1987, en daarna met groter effek vanaf 1 Maart 1988, in samehang met artikel 4(q) van dieselfde wet ingekort is.¹⁵² Die minimalisering of vermyding van boedelbelasting bly egter 'n belangrike oogmerk met boedelbeplanning en ongeag hierdie beperkings kan die tegniek van boedelsamesmelting nog steeds vir 'n boedeleienaar voordelig wees. Die vasstelling van die boedeleienaar se potensiële aanspreeklikheid by die aanvang van die beplanningsproses is uiters belangrik.¹⁵³

Die uitwerking van boedelsamesmelting op die eiendom wat saamgesmelt word is, dat die langsewende slegs die reghebbende met betrekking tot 'n beperkte reg word en nie die volle **dominium** oor die saamgesmelte eiendom by sy of haar afsterwe het nie. Dit bring dan mee dat die beperkte reg, wat in waarde minder as die volle eiendomsreg is, 'n besparing met betrekking tot boedelbelasting tot gevolg het. Die omvang van die besparing aan

149 58 van 1962.

150 58 van 1962.

151 45 van 1955 soos gewysig.

152 Abrie ea **Boedels** 84.

153 Abrie ea **Boedels** 84; Urquhart en Davis **Estate Planning** par 407.

boedelbelasting hang af van die tipe beperkte reg wat in die gesamentlike testament gekies is, dit wil sê 'n vruggebruik of 'n **fideicommissum** of 'n jaargeld, asook van die bepalings van die testament rakende die uiteindelijke begunstigdes.

'n Fidusiêre belang wat die langsliewende oor bepaalde eiendom mag hê (onmiddellik voor sy of haar dood), is boedelbelasbare eiendom in sy boedel.¹⁵⁴ Die besparing in boedelbelasting word bereken deur die verskil tussen die markwaarde van die volle eiendom en die gekapitaliseerde waarde van die fidusiêre belang te bepaal en die waarde van die boedelbelasting op sodanige verskil, stel die besparing daar.

Die hoofonderskeid tussen 'n **fideicommissum** en 'n vruggebruik vir hierdie doeleindes is dat, in die geval van 'n vruggebruik, die waarde van 'n vruggebruik wat by die dood van die langsliewende staak, nie die verskil in die waarde van die eiendom waarop die vruggebruik by die beëindiging daarvan gerus het en die waarde van die blooteiendomsreg van die eiendom soos op datum van die oorlye van die eerssterwende, mag oorskry nie.¹⁵⁵ Ingeval daar wel so 'n oorskryding is, sal die waarde van die oorskryding as 'n aftrekking vir boedelbelastingdoeleindes kwalifiseer.¹⁵⁶

Ook jaargelde waarmee goed beswaar is, vorm ingevolge artikel 3(2)(b) van die **Boedelbelastingwet**¹⁵⁷ deel van die jaargelder se belastingboedel. Jaargelde en vruggebruike ten gunste van die langsliewende van twee eggenotes oor bates wat deur hulle in 'n gesamentlike testament saamgesmelt is, bring by die afsterwe van

154 A 3(2)(a) van die **Boedelbelastingwet** 45 van 1955.

155 Sien die tweede voorbehoudsbepaling tot a 5(1) van die **Boedelbelastingwet** 45 van 1955.

156 Wiechers en Vorster **Boedelbereddering** 91-93.

157 45 van 1955.

die langsliewende die korting ingevolge artikel 4(m) van die **Boedelbelastingwet**¹⁵⁸ in die spel. Die waarde van die beperkte reg ten gunste van die langsliewende oor die bates wat deel van die boedel van die eerssterwende was en ingevolge die gesamentlike testament deur laasgenoemde tot die samesmelting bygedra is, kan as 'n korting in die belasbare boedel van die langsliewende gade geëis word, mits 'n korting ingevolge artikel 4(q), gebaseer op die waarde van die betrokke beperkte reg wat die langsliewende by die dood van die eerssterwende eggenoot toegeval het, nie alreeds ten opsigte van laasgenoemde se belasbare boedel by sy/haar dood geëis is nie.¹⁵⁹

Dit word dus ter oorweging gegee dat die oorwoë aanwending van boedelsamesmelting in bepaalde gevalle steeds 'n effektiewe instrument kan wees om boedelbelasting met betrekking tot die boedel van 'n langsliewende gade te verminder, mits sorg gedra word dat die gaping tussen die waarde van die bydrae van die langsliewende tot die saamgesmelte boedel en die waarde van die beperkte reg wat hom/haar toeval nie van so 'n omvang is dat dit getref word deur die **ratio** van Spesiale Inkomstebelastingsaak 1378¹⁶⁰ nie.

Die moontlikheid dat adiasie kan lei tot die toepassing van artikel 3(4)(a) of 3(4)(b) van die **Boedelbelastingwet**,¹⁶¹ saamgelees met

158 45 van 1955.

159 A 4(m)(ii) van die **Boedelbelastingwet** 45 van 1955. Die toevoeging van a 4(q) tot die **Boedelbelastingwet** in 1985 het vrae laat ontstaan oor die voortgesette toepassing en reikwydte van a 4(m). Vir 'n bespreking van hierdie problematiek sien die bespreking hieronder op bl 44 ev asook Wiechers en Vorster **Boedelberedding** 109 ev; Anon 1989 **The Taxpayer** 229 ev; Anon 1988 **Income Tax Reporter** 9 ev; Meyerowitz **Administration of Estates** par 28.22.

160 ITC 1387 1984 207 46 SATC 121.

161 45 van 1955.

artikel 3(3)(c), nie meer bestaan nie aangesien hierdie artikels kragtens die **Regswysigingswet**¹⁶² wat 1988 geskrap is.¹⁶³

Daar moet op gewys word dat waar geskenkebelasting kragtens artikel 58 van die **Inkomstebelastingwet**¹⁶⁴ op grond van adiasie deur die langlewende betaalbaar is, dit onmiddellik na adiasie betaalbaar is. Boedelbelasting daarenteen is eers by die dood van 'n persoon betaalbaar. Daar kan 'n hele verskeidenheid veranderlikes intree vanaf die betaling van boedelbelasting by die uiteindelijke dood van die eerssterwende en die betaling van geskenkebelasting by die dood van die langlewende, wat baie jare ná die dood van die eerssterwende kan wees. Sulke veranderlikes, wat dikwels of meesal onvoorsienbaar is, kan 'n invloed hê op bedrae wat aan onderskeidelik geskenke en/of boedelbelasting betaalbaar is. Die betaling van geskenkebelasting plaas 'n onmiddellike las op die kontantvloei van die langlewende, maar die belastingkoerse kan verander, wat die betaling van geskenkebelasting in bepaalde gevalle meer voordelig as die eventuele betaling van boedelbelasting kan maak. Bates wat die langlewende dan eerder in sy of haar boedel behou, kan moontlik ook vir 'n aftrekking kragtens een van die verskeie subartikels van artikel 4 van die **Boedelbelastingwet**¹⁶⁵ kwalifiseer, wat boedelbelasting meer aanvaarbaar kan maak.

Die boedelbeplanner moet dus by die opstel van 'n testament waar boedelsamesmelting as tegniek gebruik word, die testament sodanig opstel dat die langlewende by die evaluasiestadium, dit wil sê by die dood van die eerssterwende, die korrekte keuse kan

162 87 van 1988.

163 A 9(1)(a) van die **Regswysigingswet** 87 van 1988.

164 58 van 1962.

165 45 van 1955.

uitoefen wat adiasie of repudiasie van die boedelsamesmeltingsmodel betref. Die testament sou byvoorbeeld voorsiening kon maak dat bates wat op daardie stadium vir boedelbelastingaftrekkings mag kwalifiseer, in die geheel of gedeeltelik van die boedelsamesmelting uitgesluit word, óf dat die langsliewende 'n keuse het met betrekking tot die bates wat vanuit sy/haar boedel met bepaalde bates van die eerssterwende moet saamsmelt. Die beperking van boedelgroei in die boedel van die langsliewende en die gepaardgaande vermindering van die langsliewende se belasbare boedel deur die uitoefening van die keuse, is 'n groot voordeel van die tegniek van boedelsamesmelting wat tydens die evaluasiestadium deeglik oorweeg moet word met inagneming van toekomstige gebeurlikhede.

Die doel met die 1988-wysiging van artikel 4(m) van die **Boedelbelastingwet**¹⁶⁶ is om die aftrekking kragtens hierdie artikel in die boedel van die langsliewende gade weg te neem indien daar by die dood van die eerssterwende gade 'n korting kragtens artikel 4(q) ten opsigte van die eerssterwende gade se belasbare boedel geëis was. Die waarde van die oordrag van bates as gevolg van adiasie deur die langsliewende sal dus tot gevolg hê dat die aftrekking kragtens artikel 4(q) met soveel van die boedel wat kragtens die adiasiehandeling oorgedra is, verminder word. Indien dit die geval is, sal boedelsamesmelting gekoppel met 'n vruggebruik ten gunste van die langsliewende gade oor die saamgesmelte boedel, tot die gevolg hê dat die toepassing van artikel 4(m) by die dood van die langsliewende uitgesluit word tensy die langsliewende se beskikking so groot was dat geen aftrekking kragtens artikel 4(q) in die eerssterwende se boedel toepassing vind nie.

166 45 van 1955.

Die 1987-wysigings van artikel 4(q) het twee voorbehoudsbepalings tot die artikel toegevoeg. Die eerste voorbehoudsbepaling het ten doel om die ontduiking van boedelbelasting te voorkom deur voor te gee dat die langslewende gade bevoordeel word maar in werklikheid 'n ander party, byvoorbeeld 'n kind, bevoordeel. Die tweede voorbehoudsbepaling het tot inhoud dat die aftrekking kragtens artikel 4(q) nie geëis mag word nie waar eiendom aan 'n trust bemaak word wat tot voordeel van 'n langslewende eggenoot deur die eerssterwende eggenoot opgerig is en die trustees van die trust diskresionêre bevoegdheid het om sodanige eiendom of die inkomste daaruit aan iemand anders as die langslewende uit te keer.¹⁶⁷

Dit moet net weer beklemtoon word dat die waarde van 'n vruggebruik wat 'n langslewende toeval, telkens getoets behoort te word aan die tweede voorbehoudsbepaling tot artikel 5(1)(b) van die **Boedelbelastingwet**¹⁶⁸ ten einde te verseker dat die voordeel wat hierdie voorbehoudsbepaling met betrekking tot boedelbelasting bied, in gepaste gevalle benut word. Verder moet in gedagte gehou word dat 'n korting ingevolge artikel 4(m), afgesien van die uitsluiting daarvan deur 'n korting kragtens artikel 4(q) wat in die belasbare boedel van die eerssterwende eggenoot geëis is, slegs geëis kan word indien die betrokke beperkte reg ten gunste van die langslewende eggenoot geskep is deur die vooroorlede (eerssterwende) eggenoot oor bates wat deel van laasgenoemde se boedel uitgemaak het.

167 Meyerowitz **Administration of Estates** par 28.18 toon tereg aan dat albei die voorbehoudsbepalings tot a 4(q) uitlegprobleme meebring wat verskeie onduidelikhede oor die presiese trefwydte en aanwendingsmoontlikhede tot gevolg het. Beplanners moet by die opstelstadium deeglik met hierdie problematiek rekening hou.

168 45 van 1955.

5.2 Ander oorwegings

5.2.1 Boedelsamesmelting kan 'n traumatiese uitwerking op die langsewende en op laasgenoemde se boedel hê. Vanweë die langsewende se adiasie word die volle eiendomsreg oor sy/haar bates afgestaan en verruil vir 'n beperkte reg as "teenprestasie", afhange van enige verdere bepaling van die testament. Die beperkte reg het dikwels 'n onvoorsiene beperkende uitwerking op die langsewende se handelsvryheid.¹⁶⁹ Die langsewende wat adieer, verloor die volle beheer oor sy/haar bydrae tot die saamgesmelte boedel. Die boedelbeplanner behoort alternatiewe vir boedelsamesmelting so op te stel dat die boedelsamesmeltingsbepaling vir die langsewende oorwegingswaardig sal wees, anders val die beplanning deur die mat.

5.2.2 Volgens Jordaan¹⁷⁰ is die primêre oogmerk met boedelsamesmelting om koördinasie met die vererwing van bates te bewerkstellig, veral waar partye binne gemeenskap van goed met mekaar getroud is of waar eggenote by 'n huwelik buite gemeenskap van goed albei redelike groot boedels het. Die ordelike verdeling van boedelgoedere kan so bewerkstellig word dat twis en tweedrag tussen bevoordeeldes uitgeskakel word. 'n Billike verdeling van boedelbates moet dus ook 'n doelwit wees en hier moet die wisselende waardes van boedelbates ook in aanmerking geneem word.¹⁷¹

Rasionalisasie en herstrukturering van die boedel kan moontlik ook hierdeur bewerkstellig word: 'n boedel het byvoorbeeld bates wat nie "inpas" by die ander bates van die boedel nie en dit kan

169 Abrie ea **Boedels** 84.

170 **Beplanning** 29.

171 Abrie ea **Boedels** 84; Jordaan **Beplanning** 3; De Villiers 1981 **MBL** 3.

herrangskik word ten einde die **quid** en die **quo** met mekaar in balans te bring.

5.2.3 Jordaan meld as verdere oorweging die gemoedsrus van 'n testateur dat die kinders se erfenisse beskerm is in die geval waar die langsliewende weer sou hertrou of buite die eg gaan saamwoon, met die gepaardgaande risiko dat 'n derde party of 'n buitestaander die boedelbates kan verkwis.¹⁷²

5.2.4 Die uitvoerbaarheid van die testateur se planne soos vergestalt in 'n boedelsamesmeltingsmodel moet deeglik in ag geneem word. Wanneer daar 'n plaaseiendom in die boedel(s), is moet die **Wet op Onderverdeling van Landbougrond**,¹⁷³ wat die testamentêre onderverdeling van landbougrond en die skep van onverdeelde aandele in sodanige grond (sonder ministeriële toestemming) verbied.¹⁷⁴ In die geval van die bemaking van minerale moet artikels 20 en 21 van die **Mineraalwet**¹⁷⁵ deeglik in oorweging geneem word aangesien dit soortgelyke verbiedinge vervat.

5.2.5 Die kontinuïteit¹⁷⁶ van 'n onderneming kan ernstig benadeel word indien die onderneming weens ondeurdagte testamentêre bemakings belas of gefragmenteer word en boedelsamesmelting kan 'n belangrike oplossing vir sodanige gevalle bied.¹⁷⁷

5.2.6 *Beskerming teen insolvensierisiko's*

'n Belangrike oorweging te midde van die huidige ekonomiese situasie is om die erfenisse van erfgename teen die risiko van

172 Jordaan **Beplanning 29**.

173 70 van 1970 soos gewysig.

174 Abrie ea **Boedels 185**; Jordaan **Beplanning 29**.

175 50 van 1991 soos gewysig.

176 Abrie ea **Boedels 83**.

177 Jordaan **Beplanning 34, 123**; De Villiers **MBL 44**.

insolvensie te beskerm deur gebruik te maak van onder andere boedelsamesmelting, waardeur bates uit die langsewende se persoonlike boedel en uit dié van die bevoorreedes gehaal word deur dit in regspersone of in trusts te plaas.

- 5.2.7 'n Verkwistende of onkundige¹⁷⁸ erfgenaam, wat wel deur 'n erflater bevoordeel word, kan ook deur middel van boedelsamesmelting teen homself beskerm word wanneer hy slegs 'n beperkte reg verkry en die uiteindelijke begunstigdes se erfating is dan ook meteen daardeur beveilig.
- 5.2.8 Die implementeringskoste van boedelsamesmelting as instrument by boedelbeplanning is minimaal, aangesien dit slegs die opstelkoste van die testament bedra.¹⁷⁹ 'n Kliënt is ook normaalweg teësinnig om onmiddellik uitgawes aan te gaan en boedelsamesmelting as alternatief in die boedelbeplanningsproses as geheel is dus in hierdie opsig 'n baie koste-effektiewe en nuttige tegniek. Die tydstip dien dus ook die koste-aspek en is voorwaardelik, aangesien dit afhanklik is van die vraag of die langsewende gaan adieer aldan nie. Die testateur kan natuurlik sy testament te enige tyd voor sy afsterwe wysig, met min of geen finansiële implikasies.
- 5.2.9 Die beplanner moet ook die inkomste- en finansiële sekerheid van die uiteindelijke begunstigdes en die langsewende wat adieer, oorweeg. Weer eens het boedelsamesmelting as uitgestelde vorm van boedelbeplanning die voordeel dat dit nie 'n onmiddellike impak het op die inkomste en/of finansiële sekerheid van die erflater nie, maar die beplanner moet die gedeelte van die boedels wat saamgesmelt word sodanig oorweeg en bemaak dat dit nie die

178 Jordaan **Beplanning** 31.

179 Abrie ea **Boedels** 88.

langslewende se inkomste- en finansiële sekerheid sal beïnvloed nie.

5.2.10 Daar moet egter op gelet word dat die instrument van boedelsamesmelting¹⁸⁰ so aangewend en geformuleer moet word dat die kontantvloei van 'n saamgesmelte boedel by adiasie behoorlik verreken word, veral waar daar 'n onderneming ter sprake is. Dit is natuurlik ook 'n voordeel van boedelsamesmelting dat die likiditeit van die saamgesmelte boedel op die tydstip van adiasie geëvalueer kan word en indien die kontantvloei nadelig geraak sou word, kan 'n ander alternatief wat in die testament vervat is, moontlik in plaas van die boedelsamesmeltingsopsie gebruik word. Die kontantvloei van 'n boedel, wat met 'n ander boedel in 'n testament saamgesmelt word, word nie onmiddellik beïnvloed deur die gebruikmaking van boedelsamesmelting nie aangesien dit 'n uitgestelde vorm van boedelbeplanning is. Dit is 'n vorm van gebeurlikheidsbeplanning.

Die inkomste van begunstigdes moet sodanig wees dat dit voorsiening maak vir hulle onderhoud en opvoeding. Die ontleding van die huidige inkomste, die vasstelling van die huidige lewenstandaard en die samestelling van die inkomstebronne moet by sowel die opstel- as die evaluasiestadium, wanneer adiasie en repudiasie oorweeg word, in gedagte gehou word.

Boedelsamesmelting het tot gevolg dat 'n groter boedel vir doeleindes van die versorging van die langslewende daargestel kan word, met die gevolg dat die lewenstandaard van die langslewende dieselfde of beter kan wees as wat dit onmiddellik voor die afsterwe van die eerssterwende was. Die vasstelling van die lewenstandaard van die langslewende en die samestelling van

inkomstebronne moet by die evaluasiestadium herevalueer word. Die vermoë van die boedel om belastings te kan betaal, hetsy by die opstel- hetsy by die evaluasiestadium, moet ook bepaal word.

- 5.2.11 Die beplanner moet sowel by die opstel- as by die evaluasiestadium oorweging skenk aan die persoonlike boedelopset van die uiteindelijke begunstigdes ten einde vas te stel wat die gevolge van 'n bemaking ingevolge 'n boedelsamesmeltingsbepaling op sy boedelsituasie gaan wees. Daar moet toegesien word dat 'n reeds belaste bevoordeelde se boedel nie weens die verkryging van 'n erfenis verder beswaar word nie. In sodanige geval kan repudiasie van 'n voordeel ooreenkomstig die boedelsamesmeltingstestament oorweeg word. Hierdie aspek beklemtoon die standpunt wat elders in hierdie studie ingeneem is, naamlik dat daar 'n holistiese benadering by boedelbeplanning gevolg moet word en dat boedelsamesmelting dus nie as die alfa en die omega oorweeg moet word nie, en meer bepaald nie slegs tot voordeel van die langlewende nie.
- 5.1.12 Die beplanner moet deeglik kennis neem van die persoonlike hoedanighede en bekwaamhede van 'n begunstigde in gevalle waar daar 'n onderneming ter sprake is.¹⁸¹ Die bestaan, bestuur en groei van die besigheid of hoofboedelbates en die toekenning van beheer ingevolge 'n boedelsamesmeltingsbepaling moet deeglik in ag geneem word.
- 5.2.13 'n Belangrike doelwit, wat met boedelsamesmelting bereik kan word, is om die fragmentasie van boedelbates te voorkom.¹⁸² In hierdie verband kan die gebruikmaking van 'n **mortis causa**-trust waaraan die uiteindelijke begunstigdes se blooteiendomsreg

181 Jordaan **Beplanning** 118.

182 De Villiers 1981 **MBL** 44.

bemaak word, 'n belangrike funksie vervul. Finansiële sekuriteit vir 'n bevoordeelde kan op so 'n manier bewerkstellig word in plaas daarvan om die boedel te fragmenteer. Deurdat boedelsamesmelting plaasvind en 'n beperkte reg aan die langsliewende gegee word, kan die bewaring van bates as 'n eenheid en onder sentrale beheer bevorder word.

5.2.14 Die buigbaarheid¹⁸³ van boedelsamesmelting as instrument by boedelbeplanning en die aanpasbaarheid daarvan word deur Urquhart en Davis¹⁸⁴ beklemtoon. Hy meld naamlik dat ondanks die feit dat boedelsamesmelting by die verlyding van die gesamentlike testament gereël is, die langsliewende op die tydstop wanneer hy/sy moet kies om te adieer of te repudieer die verdere geleentheid kry om alle tersaaklike faktore in herooring te neem, spesifiek oor moontlike nuwe omstandighede na te dink en dan aan gebeurlikheidsbeplanning gevolg te gee. Hierdie is 'n baie belangrike oorweging by die aanwending van boedelsamesmelting as instrument by boedelbeplanning te midde van die relatiewe onsekerheid met betrekking tot geskenkebelasting. Die boedelsituasie, sowel as die belasbaarheid, kon in die tydperk tussen die opstel- en evaluasiestadium drasties verander het.

5.2.15 'n Verdere oorweging of boedelsamesmelting gebruik moet word al dan nie, is die samestelling van die boedelbates van die partye wat hulle boedels in 'n gesamentlike testament wil saamsmelt. Die samestelling van boedelbates mag aanduidend wees vir beantwoording van die vraag of boedelsamesmelting in die bepaalde omstandighede 'n aangewese tegniek sal wees. By oorweging hiervan is die volgende aspekte tersake:

183 De Villiers 1981 MBL 44.

184 Estate Planning par 1420.

- (a) die relatiewe belangrikheid van bates vir 'n bepaalde persoon;¹⁸⁵ en
- (b) watter bates die grootste groeipotensiaal het.

5.2.16 By die oorweging van boedelsamesmelting by die opstel- sowel as by die evaluasiestadium, moet die beplanner die uitwerking van inflasie¹⁸⁶ op veral beleggingsbates in gedagte hou. Die groei van die waarde van onroerende eiendom as gevolg van inflasie moet deeglik deur die beplanner verreken word. Die uitwerking van inflasie hou ook nou verband met die kontantvloeisituasie van die boedel tydens die beredderingsproses en met dié van die langsliewende en die uiteindelijke begunstigdes.¹⁸⁷ Die tegniek van boedelsamesmelting het geen uitwerking op die eerssterwende se boedel nie en het dus beperkte aanwendingsmoontlikhede in sy/haar geval.

5.2.17 Die boedel van die langsliewende word by die bereddering van die eerssterwende se boedel reeds in hoofsaak "beredder" deurdat die hoofbates uit die langsliewende se boedel by afsterwe van die eerssterwende geneem word.

5.2.18 Die waardasie van eiendom en die moontlike onderwaardasie van bates, tesame met die groeipotensiaal van bepaalde bates te middel van faktore soos inflasie, moet by die opstelstadium kumulatief in gedagte gehou word wanneer die **quid** en die **quo** by eventuele adiasie bereken word.

185 Jordaan **Beplanning** 73, 110 par 7.4.1.

186 Jordaan **Beplanning** 10-16; Abrie ea **Boedels** 62.

187 De Villiers 1981 **MBL** 43.

6. SLOTGEDAGTE

Wanneer 'n beplanner hom op hoogte van die fiskale slaggate van boedelsamesmelting gestel het, sal boedelsamesmelting weer eens sy regmatige plek by boedelplanning in die breë sin kan inneem. Die beplanner, wat die kliënt se boedel behoorlik ontleed het en op hoogte van die erflater se bedoeling gekom het, kan ná oorweging van nie slegs die toepaslike fiskale faktore nie, maar ook van die ander faktore wat in paragraaf 5 hierbo bespreek is, boedelsamesmelting as 'n alternatief aan die kliënt voorhou. Die gebruikmaking van die tegniek van boedelsamesmelting is egter beperk tot die **mortis causa**-beplanning van 'n kliënt se boedel. Die voordeel wat die evaluasiestadium die erflater te midde van onvoorsiene gebeurlikhede wat sedert die opstelstadium na vore kon gekom het bied, kan boedelsamesmelting 'n baie aantreklike beplanningsmodel te midde van ander alternatiewe of geïntegreerde beplanningsmodelle maak. Die boedelbeplanner moet die alternatief van boedelsamesmelting in die testament so hanteer dat dit vir die langsewende oorwegingswaardig sal wees, andersins val die beplanning deur die mat. Dit is daarom belangrik dat die testament sodanig geformuleer moet word dat die vererwing steeds effektief ingevolge die bedoeling van die testateur/testatrise in die geval van repudiasie deur die langsewende moet kan plaasvind, met die gevolg dat boedelsamesmelting nie die enigste nie,¹⁸⁸ maar een van verskeie alternatiewe in die gesamentlike en/of wederkerige testament moet wees.

188 Urquhart en Davis *Estate Planning* par 1420.

SUMMARY

TITLE: MASSING AS AN ESTATE PLANNING INSTRUMENT

This study embarks on a basic analysis of the testamentary massing of estates as an estate planning tool and the implementation of massing as a possible "estate pegging"- mechanism for purposes of avoiding or minimalising liability for estate duty. The decision of the Income Tax Special Court in ITC 1387, 46 SATC, which seemingly casts substantial doubt on the merits of massing as an effective estate planning instrument, is analysed and evaluated. It is respectfully submitted that the submissions of the respective parties led the court to findings regarding massing and adiation which may be open to censure. It is submitted that, notwithstanding the adverse effect the decision in question may have in particular instances of massing, massing may still serve a useful purpose if appropriately applied within certain parameters and with due regard to the circumstances in each individual case. At this juncture, two separate stages in the process of the testamentary planning of estates where massing is employed as an estate planning tool is identified, namely the drafting stage and the evaluation stage. It is suggested that the will should provide for appropriate alternatives to massing in order to afford the survivor the opportunity of evaluating and considering various options when called upon to exercise an election at the death of the first-dying.

7. BIBLIOGRAFIE

7.1 *Handboeke*

Abrie ea **Boedels**

Abrie W, Van Dyk WJ en Venter HF **Boedels: Beplanning en Bereddering** 2e uitgawe (Pro Plus Uitgewers Lynnwoodrif 1991)

Bouwer **Beredderingsproses**

Bouwer APJ **Die Beredderingsproses van Bestorwe Boedels** 2e Uitgawe (Van der Walt Pretoria 1978)

Corbett ea **Succession**

Corbett MM, Hahlo HR en Kahn E **The Law of Succession in South Africa** (Juta Kaapstad 1980)

Erasmus en De Waal **Succession**

Erasmus HJ en De Waal MJ **The South African Law of Succession** (Butterworths Durban 1989)

Isakow **Succession**

Isakow LE **The Law of Succession Through the Cases** (Juta Kaapstad 1985)

Jordaan **Beplanning**

Jordaan JH **Boedel- en Finansiële Beplanning: 'n Praktiese Gids** (Helderberg Stellenbosch 1987)

Meyerowitz **Administration of Estates**

Meyerowitz D **The Law and Practice of Administration of Estates** 6e Uitgawe (Juta Kaapstad 1989)

Noel-Barham en Summers **Handbook for Executors and Administrators**

Noel-Barnham GLH en Summers PA (reds) **Fairbairn's Handbook for Executors and Administrators** 4e Uitgawe (Juta Kaapstad 1980)

Olivier en Van den Berg Praktiese Boedelbeplanning

Olivier PA en Van den Berg GJP **Praktiese Boedelbeplanning** (Juta Kaapstad 1991)

Shrand Making a Will

Shrand D **The Making of a Will Including Estate Planning** (Legal Financial Uitgewers Kaapstad 1981)

Urquhart en Davis Estate Planning

Urquhart GA en Davis DM **Estate Planning** (Butterworths Durban 1991)

Van der Merwe en Rowland Erfreg

Van der Merwe NJ en Rowland CJ **Die Suid-Afrikaanse Erfreg** 6e Uitgawe (Van der Walt Pretoria 1992)

West Aktekantoorpraktyk

West AS **Artikels oor Aktekantoorpraktyk vir Prokureurs** (Hoof: Aktesopleiding Justisie Pretoria 1995)

Wiechers Testamente

Wiechers NJ **Testamente: 'n Kortbegrip** (Juta Kaapstad 1988)

Wiechers en Vorster Boedelberedding

Wiechers NJ en Vorster I **Boedelberedding** 4e Uitgawe (Butterworths Durban 1996)

7.2 Tydskrifartikels

Anon 1988 The Taxpayer

Anoniem 1988(7) Julie **The Taxpayer** 140 ev

Anon 1989 Income Tax Reporter

Anoniem 1989(6) Oktober **Income Tax Reporter** 200 ev

Anon 1989 **The Taxpayer**

Anoniem 1989(9) September **The Taxpayer** 229 ev

Anon 1989 **The Taxpayer**

Anoniem 1989(12) Desember **The Taxpayer** 229 ev

Anon 1990 **The Taxpayer**

Anoniem 1990(2) Februarie **The Taxpayer** 39 ev

Anon 1992 **The Taxpayer**

Anoniem 1992(8) Augustus **The Taxpayer**

Anon 1992 **The Taxpayer**

Anoniem 1992(9) Oktober **The Taxpayer**

Anon 1992 **The Taxpayer**

Anoniem 1992(11) November **The Taxpayer**

De Villiers 1981 **MBL**

De Villiers SWL The approach to estate planning 1981(3) **Modern Business Law** 41 ev

Erasmus 1993 **De Rebus**

Erasmus DN VAT and deceased estates 1993 **De Rebus** 803

Fredman 1979 **MBL**

Fredman MG Massing of estates and estate duty 1979(7) **Modern Business Law** 109-100

7.3 Bydraes by konferensies

Arthur en Erasmus **VAT for Lawyers**

Arthur RPN en Erasmus ND **VAT for Lawyers: a Guideline** (Pretoria 1991)

RSA Gids vir Ondernemers

Republiek van Suid-Afrika **Gids vir Ondernemers: Belasting op Toegevoegde Waarde** 2e Uitgawe (Pretoria 1995)

Stuart Testamente

Stuart LA **Testamente en Boedelbeplanning** (Nasionale Gesinskamer (Edms) Bpk)

Venter Boedelbeplanning

Venter DW **Inleiding oor Boedelbeplanning** in Referate gelewer voor die Suid-Afrikaanse Regskonferensie (Die Vereniging van Wetsgenootskappe van die Republiek van Suid-Afrika (ongepubliseer) Kaapstad 1975)

Wunsh Aspects of Estate Duty

Wunsh B **Aspects of Estate Duty and Income Tax** in Referate gelewer voor die Suid-Afrikaanse Regskonferensie (Die Vereniging van Wetsgenootskappe van die Republiek van Suid-Afrika (ongepubliseer) Kaapstad 1975)

7.3 Register van Wetgewing

Administration of Estates Act 24 of 1913

Boedelbelastingwet 45 van 1955

Boedelwet 66 van 1965

Hereregtewet 40 van 1949

Inkomstebelastingwet 58 van 1962

Mineraalwet 50 van 1991

Regswysigingswet 87 van 1988

Registrasie van Aktes Wet 47 van 1937

Wet op Belasting op Toegevoegde Waarde 89 van 1991

Wet op Onderverdeling van Landbougrond 70 van 1970

7.4 Register van Hofsake

Botha v Van der Vyver 1908 25 SC 760

CIR v Estate Kirsch 1951 3 SA 496 (A)

Estate Coaton v The Master 1915 CPD 318

Estate Roadknight and Another v Secretary for Inland Revenue 1973 2 SA 339 (A)

Ex parte Nel 1965 3 SA 197 (T)

ITC 1387 1984 207 46 SATC

ITC 1448 1988 51 SATC 58

Receiver of Revenue Pretoria v CH Hancke and others 1915 AD 64

Reek v Registrateur van Aktes Transvaal 1969 1 SA 589 (T)

Rosenberg v Dry's Executors and Others 1911 AD 679

Vaughan's Executors v The Master 1919 TPD 363

Watson v Burchell 1891 9 SC 2